

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

01033, м. Київ, вул. Жилианська, 14

Суб'єкт права на конституційне подання
48 народних депутатів України

Уповноважені за дорученням:

Уповноважений представник суб'єкта
конституційного подання за дорученням:

народний депутат України:

Дубінський Олександр Анатолійович

вул. Грушевського, 5, м. Київ, 01008

ел. пошта: Dubinskyu@rada.gov.ua

тел.: (044) 255-37-28

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПОДАННЯ

щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень постанови Кабінету Міністрів України від 22.07.2020 № 641 «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» зі змінами

Суб'єкт права на конституційне подання – 48 народних депутатів України – звертаються до Конституційного Суду України з клопотанням визнати такими, що не відповідає Конституції України (є неконституційним) положення підпункту 17 пункту 10 та пункту 15 постанови Кабінету Міністрів України від 22.07.2020 № 641 «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» зі змінами.

I. Щодо неконституційності пункту 15 постанови Кабінету Міністрів України від 22.07.2020 № 641 «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» зі змінами.

22 липня 2020 року Кабінетом Міністрів України була прийнята постанова № 641 «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2»

Конституційний Суд України

03/548 від 23.11.2020

(надалі – постанова № 641), відповідно до пункту 1 якої з 01 серпня до 31 серпня 2020 року на території України було встановлено карантин. В подальшому зазначений рішеннями Уряду строк було продовжено до 31 грудня 2020 року.

Поряд із запровадженням карантину зазначеною постановою було передбачено низку обмежень в залежності від зонування адміністративно-територіальних одиниць регіону, виходячи із рівню епідеміологічної небезпеки поширення COVID-19.

11 листопада 2020 року постановою Кабінету Міністрів України № 1100 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 22 липня 2020 р. № 641» (постанова № 1100), затверджені зміни до постанови № 641, відповідно до яких був скасований поділ адміністративно-територіальних одиниць України на «зелені», «жовті», «помаранчеві» та «червоні» зони в залежності від рівня епідеміологічної небезпеки поширення COVID-19, а також запроваджені нові додаткові обмеження.

Так, крім іншого, постановою № 1100 пункт 10 постанови № 641 доповнений новими підпунктами 6 - 20, а також викладений в новій редакції пункт 15.

Підпунктом 17 пункту 10 постанови № 641 встановлено, що на території України на період дії карантину забороняється проведення закладами охорони здоров'я планових заходів з госпіталізації, крім: надання медичної допомоги внаслідок ускладненого перебігу вагітності та пологів; надання медичної допомоги вагітним, роділлям, породіллям, новонародженим; надання медичної допомоги у спеціалізованих відділеннях закладів охорони здоров'я пацієнтам з онкологічними захворюваннями; надання паліативної медичної допомоги у стаціонарних умовах; надання планової медичної допомоги закладам охорони здоров'я національного рівня, що надають третинну (високоспеціалізовану) медичну допомогу, за умови дотримання відповідних санітарних та протиепідемічних заходів; проведення інших невідкладних і термінових заходів з госпіталізації, якщо внаслідок їх перенесення (відтермінування) існує значний ризик для життя або здоров'я людей.

Новою редакцією пункту 15 постанови № 641 забороняється в період з 00 годин 00 хвилин суботи до 00 годин 00 хвилин понеділка на території України з 14 листопада 2020 р. до 30 листопада 2020 р.:

- приймання відвідувачів суб'єктами господарювання, які провадять діяльність у сфері громадського харчування (барів, ресторанів, кафе тощо), крім діяльності з надання послуг громадського харчування із здійсненням адресної доставки замовлень та замовлень на винос;
- приймання відвідувачів у торговельно-розважальних центрах;
- приймання відвідувачів в інших закладах розважальної діяльності;

- приймання відвідувачів суб'єктами господарювання, які провадять діяльність у сфері торговельного і побутового обслуговування населення, крім:

торгівлі продуктами харчування на торговельних площах, не менше 60 відсотків яких призначено для торгівлі продуктами харчування, паливом, лікарськими засобами та виробами медичного призначення, ветеринарними препаратами, кормами;

провадження діяльності з надання фінансових послуг, діяльності фінансових установ і діяльності з інкасації та перевезення валютних цінностей, діяльності операторів поштового зв'язку, а також медичної практики, ветеринарної практики, діяльності автозаправних комплексів (без зон харчування), діяльності з технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів;

торговельної діяльності із здійсненням адресної доставки замовлень;

- діяльність закладів культури і проведення культурних масових заходів, крім роботи суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом аудіовізуальних творів, зокрема здійснення кіно- та відеозйомки, за умови обмеження доступу до місця зйомки (знімального майданчика) сторонніх осіб та використання персоналом (крім акторів під час знімального процесу), залученим до виробництва аудіовізуального твору, респіраторів або захисних масок, у тому числі виготовлених самостійно. Діяльність суб'єктів господарювання, пов'язана з виробництвом аудіовізуальних творів, не є масовим заходом;

- приймання відвідувачів спортивних залів, фітнес-центрів, басейнів.

Автори конституційного подання вважають, що наведені вище норми постанови № 641 суперечать положенням частини першої та другої статті 24, частини першої та другої статті 42, статті 43, частини першої та третьої статті 49, статті 64 та частині першій статті 92 Конституції України (Основного Закону).

Статтею 24 Конституції України передбачено, що громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Обмеження, встановлені пунктом 15 постанови № 641, порушують статтю 24 Основного Закону, а саме: рівність конституційних прав і свобод громадян, внаслідок заборони працювати одним громадянам, в той час як інші громадяни працюють.

Щодо певної сукупності прав, регламентованих Конституцією України, Основним Законом передбачено, що їх обмеження можливо лише в умовах надзвичайного або воєнного стану (стаття 64 Конституції України).

Згідно із частиною другою статті 64 Конституції України в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть установлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень.

Регламентация підстав, порядку та обмежень, які можуть бути запроваджені в умовах надзвичайного стану, передбачена статтею 5 Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану», відповідно до якого надзвичайний стан в Україні або в окремих її місцевостях вводиться Указом Президента України, який підлягає затвердженню Верховною Радою України протягом двох днів з моменту звернення Президента України.

Стаття 64 Конституції України визначає перелік прав і свобод, які не можуть бути обмежені в умовах воєнного або надзвичайного стану. Інші права і свободи можуть бути обмежені лише в умовах воєнного або надзвичайного стану. Проте, станом на дату прийняття Кабінетом Міністрів України постанови № 641, воєнного або надзвичайного стану в Україні введено не було.

Відповідно, будь-які обмеження прав і свобод громадян будуть вважатись неконституційними.

Постановою № 641 обмежені наступні конституційні права і свободи.

Право на підприємницьку діяльність. Відповідно до статті 42 Конституції України кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом. Держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускаються зловживання монополією на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція. Види і межі монополії визначаються законом (частини перша та третя статті 42 Конституції України).

Так пунктом 15 постанови № 641 забороняється в період з 00 годин 00 хвилин суботи до 00 годин 00 хвилин понеділка на території України з 14 листопада 2020 р. до 30 листопада 2020 р.: приймання відвідувачів суб'єктами господарювання, які провадять діяльність у сфері громадського харчування (барів, ресторанів, кафе тощо), крім діяльності з надання послуг громадського харчування із здійсненням адресної доставки замовлень та замовлень на винос; приймання відвідувачів у торговельно-розважальних центрах; приймання відвідувачів в інших закладах розважальної діяльності; приймання відвідувачів суб'єктами господарювання, які провадять діяльність у сфері торговельного і побутового обслуговування населення (крім: торгівлі продуктами харчування на торговельних площах, не менше 60 відсотків яких призначено для торгівлі продуктами харчування, пальним, лікарськими засобами та виробами медичного призначення, ветеринарними препаратами, кормами; провадження діяльності з надання фінансових послуг, діяльності фінансових установ і діяльності з інкасації та перевезення валютних цінностей, діяльності операторів поштового зв'язку, а

також медичної практики, ветеринарної практики, діяльності автозаправних комплексів (без зон харчування), діяльності з технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів; торговельної діяльності із здійсненням адресної доставки замовлень). Крім того, у зазначений вище період заборонена діяльність закладів культури і проведення культурних масових заходів, крім роботи суб'єктів господарювання, пов'язаної з виробництвом аудіовізуальних творів, зокрема здійснення кіно- та відеозйомки, за умови обмеження доступу до місця зйомки (знімального майданчика) сторонніх осіб та використання персоналом (крім акторів під час знімального процесу), залученим до виробництва аудіовізуального твору, респіраторів або захисних масок, у тому числі виготовлених самостійно, а також заборонене приймання відвідувачів спортивних залів, фітнес-центрів, басейнів.

Така заборона є безумовною, а її фактична реалізація призводить до істотних (більше 50%) втрат доходу (заробітку) у суб'єктів господарювання які працюють у різних економічних сферах. Необґрунтованість такої заборони викликали нерозуміння та супротив у суб'єктів господарювання, призвели до мирних акцій протесту, у яких порушувались питання щодо непропорційності вжитих Урядом заходів, зухвалість їх введення, нерозуміння та несприйняття їх суспільством (причому, як з боку суб'єктів господарювання, так і споживачів).

Запровадження зазначених у пункті 15 постанови № 641 обмежень, крім іншого, неминує призведе до скорочення робочих місць, тобто фактично позбавить громадян права на працю, гарантованих статтею 43 Конституції України (кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується.)

II. Щодо неконституційності підпункту 17 пункту 10 постанови Кабінету Міністрів України від 22.07.2020 № 641 «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» зі змінами

Право на доступ до медичної допомоги. Відповідно до статті 49 Конституції України кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно; існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Держава сприяє розвитку лікувальних закладів усіх форм власності. Держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя.

Водночас підпунктом 17 пункту 10 постанови № 641 передбачається заборона проведення закладами охорони здоров'я планових заходів з госпіталізації, крім тих, що передбачені цим підпунктом.

Запровадження такого обмеження означає, що медична допомога надаватиметься не в усіх випадках, а лише невідкладних та термінових, тим самим затверджуючи всупереч (з порушенням) статті 49 Конституції України, вибірковий підхід до надання медичної допомоги.

III. Легітимність мети обмеження у постанові № 641 прав і свобод, передбачених Конституцією України

У своєму рішенні від 28.08.2020 № 10-р/2020 (пункт 3.2) Конституційний суд наголошує, що обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина є можливим у випадках, визначених Конституцією України. Таке обмеження може встановлюватися **виключно законом (статті 92 Конституції України)** – актом, ухваленим Верховною Радою України як єдиним органом законодавчої влади в Україні. **Встановлення такого обмеження підзаконним актом суперечить статтям 1, 3, 6, 8, 19, 64 Конституції України.**

Критерієм виправданості втручання держави у права людини, обмеження прав і свобод згідно із практикою Європейського суду з прав людини є переслідування легітимної мети.

Водночас, як свідчать актуальні коментарі представників органів влади, зокрема, посадових осіб, які відповідно до законодавства уповноважені ініціювати конкретні карантинні заходи, підтверджують, що наведена легітимна мета не супроводжувала такий захід як запровадження обмежень у період з 00 годин 00 хвилин суботи до 00 годин 00 хвилин понеділка: відсутні як статистична інформація щодо підсилення поширення коронавірусної хвороби, так і зменшення її поширення саме у цей період у випадку запровадження обмежувальних заходів, світова практика запровадження, так званого, «карантину вихідного дня», наприклад, в Ізраїлі, окремих частинах Індії, Пкістані. Проте, жодного позитивного результату, крім втрат бізнесу, запроваджені обмеження не принесли. У Європі запровадити карантинні вихідні планували в Сербії, проте через протести влада відмовилась від цього рішення.

IV. Щодо невідкладності розгляду конституційного подання

Згідно з статтею 75 Закону України „Про Конституційний Суд України“ строк конституційного провадження не повинен перевищувати шість місяців, якщо інше не встановлено цим Законом (частина друга); строк конституційного провадження не може перевищувати один календарний місяць для справ щодо

яких Сенат, Велика палата визнали конституційне провадження невідкладним (пункт 3 частини третьої).

Відповідно до § 47 Регламенту Конституційного Суду України питання про визнання конституційного провадження у справі невідкладним розглядається на засіданні Сенату, Великої палати одночасно з розглядом питання про форму конституційного провадження у справі за пропозицією Судді-доповідача у справі. На засіданні Сенату, Великої палати постановляється ухвала про визнання конституційного провадження у справі **невідкладним**.

Порушені у конституційному поданні питання мають особливе суспільне та економічне значення, оскільки стосується, в тому числі, й життя і здоров'я громадян (заборона проведення планових операцій).

Оспорювані норми постанови № 641 є кричущим проявом правового нігілізму з боку вищого органу у системі органів виконавчої влади та нехтування ним своїми конституційними обов'язками.

Уряд вже неодноразово намагався запроваджувати конституційні обмеження прав і свобод громадян, зокрема, постановою від 20.05.2020 № 392 «Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та етапів послаблення протиепідемічних заходів». У своєму рішенні від 28.08.2020 № 10-р/2020 Конституційний Суд України (у мотивувальній частині) наголосив на неконституційності цієї постанови, проте, внаслідок того, що до ухвалення відповідного рішення Конституційним Судом України Кабінет Міністрів України вніс зміни в оскаржувану постанову, самостійно скасувавши неконституційні норми, провадження в цій частині було закрито.

За таких обставин правова ситуація, викликана прийняттям оспорюваного положення, потребує невідкладного реагування з боку Конституційного Суду України для подолання цього антисистемного явища та відновлення верховенства Конституції України у відповідному сегменті суспільних відносин.

Відповідно, справа потребує розгляду у найкоротші строки, а тому конституційне провадження має бути визнано невідкладним.

На підставі вищевикладеного, керуючись статтями 147, 150, 152 Конституції України, статтями 7, 51, 52, 75, 84 Закону України «Про Конституційний Суд України», §47 Регламенту Конституційного Суду України, —

ПРОСИМО СУД:

1. Відкрити конституційне провадження у справі за конституційним поданням 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень постанови Кабінету Міністрів України від

22.07.2020 № 641 «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» зі змінами.

2. Визнати конституційне провадження у справі за цим конституційним поданням невідкладним.

3. Визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними) положення підпункту 17 пункту 10 та пункту 15 постанови Кабінету Міністрів України від 22.07.2020 № 641 «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» зі змінами.

4. Залучити до участі в конституційному провадженні представника суб'єкта права на конституційне подання за дорученням народного депутата України Дубінського Олександра Анатолійовича, посвідчення № 300.

Брати участь у конституційному провадженні за цим конституційним поданням доручаємо народному депутату України Дубінському Олександру Анатолійовичу, посвідчення № 300.

Додатки:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.07.2020 № 641 «Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби» (зі змінами).
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2020 № 1100 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 22 липня 2020 р. № 641».
3. Конституція України (витяг).
4. Рішення Конституційного Суду України від 28 серпня 2020 року № 10-р/2020.
5. Список народних депутатів України, що підписали це конституційне подання.

ДОДАТОК ДО КОНСТИТУЦІЙНОГО ПОДАННЯ

щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих
положень постанови Кабінету Міністрів України від 22.07.2020 № 641

«Про встановлення карантину та запровадження посилених
протиепідемічних заходів на території із значним поширенням
гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом
SARS-CoV-2» зі змінами

№ п/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Номер посвідчення	Підпис
1	Дуднішкін О.А.	300	
2	Діє С.П.	2800	
3	Дубнов В.В.	235	
4	Матусевич О.Б.	292	
5	Бобнях А.Р.	346	
6	Мен Ч.Ю.	103	
7	Копєв С.В.	335	
8	Мовчан С.Б.	351	
9	Гришко С.В.	110	
10	Шевченко Є.В.	282	
11	Зрешаєва Г.М.	53	
12	Тарасов О.С.	72	
13	Грабовський А.Г.	227	
14	Петрашук О.	20	
15	Бабен С.В.	11	
16	Дурашко Т.О.	5	
17	Трошук Є.В.	287	

17/сімнадцять підписів

ДОДАТОК ДО КОНСТИТУЦІЙНОГО ПОДАННЯ

щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень постанови Кабінету Міністрів України від 22.07.2020 № 641

«Про встановлення карантину та запровадження посилених протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» зі змінами

№ п/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Номер посвідчення	Підпис
18	Пезун Віталій	25	
19	Костак Дмитро	287	
20	Осипенко А.В.	425	
21	Ташков Євген М.І.	226	
22	Кешураско В.О.	372	
23	Званицов Р.В.	384	
24	Тігерас Р.А.	100,1	
25	Леонов А.А.	336	
26	Горбенко Р.О.	105	
27	Яремченко Б.В.	416	
28	Варушко О.Р.	51	
29	Швець С.Р.	415	
30	Катанука В.А.	14	
31	Петрусьєв Р.В.	87	
32	Клюкко А.А.	80	
33	Заблочний М.С.	79	
34	Враш С.А.	27	

17/сімадзятв/літисів

ДОДАТОК ДО КОНСТИТУЦІЙНОГО ПОДАННЯ

щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень постанови Кабінету Міністрів України від 22.07.2020 № 641

«Про встановлення карантину та запровадження посиленних протиепідемічних заходів на території із значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» зі змінами

№ п/п	Прізвище, ім'я та по батькові	Номер посвідчення	Підпис
35	Терещук Т.М.	17	7
36	Віденко Ю.О.	81	
37	Юншів І.І.	63	
38	Загороднюк А.І.	58	
39	Білоус І.М.	230	
40	Торохтій Б.Г.	101	
41	Коваленко Л.В.	383	
42	Гулик Ю.Г.	285	
43	Шушарин Л.В.	106	
44	Туртова А.А.	422	
45	Пеленко С.О.	395	
46	Маленко А.І.	349	
47	Клименчук О.С.	391	
48	Урбанський А.	344	
49	Арештон О.О.	396	
50	Всього 48 (сорок вісім) підписів народних депутатів		

Головний Управління кадрів
Апарату Верховної Ради України

І. Максим'юк
13.11.2020р.